

«Маковицька струна» – мати з щедрими руками

Йшов 1973 рік. У суспільстві відбувалися різноманітні зміни. Пошта почала використовувати поштові індекси, телебачення почало транслювати

▲ Організаційний комітет пісенного огляду і цього року очолює Павло Богдан. На знак визнання його заслуг у підготовці огляду йому було вручено вітальне листя від міста Бардієва.

в кольорі, а держава щедро дотувала культуру. У той час Культурний союз українських трудящих, штаб-квартира якого знаходилася в Пряшеві (тепер СРУСР), а в різних районах, особливо на Пряшівщині, діяли його регіональні організації, керував культурними подіями практично у всій північно-східній Словаччині. У Свиднику, Камйонці, Сніні, Меджилабірцях, Стаціні організувалися центральні акції, у багатьох селах відбувалися районні свята – фестивалі. І ось у керівництві КСУТу виникла ідея організувати центральну акцію також у Бардієві та

Бардіївських Купелях. Андрій Каршко, тодішній керівник відділу НХС, виступив з пропозицією організувати конкурс сольного, дуетного та тріо-співу як ще одну центральну акцію. На початку дехто з організаторів мав певні сумніви щодо доцільності проведення такого конкурсу. Але коли до КСУТу приєдналася Українська студія Словацького радіо в Пряшеві та Окружний освітній осередок у Бардієві, вони разом зорганізували перший конкурсний огляд 7 та 8 грудня 1973 року в скромному залі Будинку піонерів та молоді в Бардієві. На конкурс зголосилося чимало виконавців наших народних пісень і коли слухачі Словацького радіо мали змогу почути їхні виступи, конкурсна програма вже з першого року набула популярності.

Звичайно, організатори були змушені шукати більшого приміщення, яке вони спочатку знайшли в Будинку профспілок, а потім у спортивній залі «Мир», яка з того часу стала домівкою «Маковицької струни». На першому концерті співаків супроводжувала народна музика фольклорного ансамблю «Хемлон» з Гуменного під керівництвом Миколи Горняка, пізніше – народна музика ансамблю «Шаришан» з Пряшева під керівництвом Вікентія Федора, а кожен п'ятий рік – народна музика Словацького радіо в Братиславі під керівництвом Мирослава Дудіка. Нині співакам акомпанує оркестр народних інструментів під керівництвом Юліуса Селчана з Пряшева, який став дуже популярним серед глядачів.

Світ ховає в собі величезні скарби і перлини, створені людським талантом. А сім'я – це дорогий скарб, який приховує в собі піднесені люд-

▲ Лауреатка в соло-співі – Янка Магурова з Гуменного.

ські цінності, витвір мистецтва, викладений з крихітних камінчиків радості, турбот, благополуччя і неспокою, радості дітей, їхніх успіхів чи невдач. І саме в таких людських ситуаціях цілком природно народжувалися, витікали з сердець і співаються донині народні пісні. Їх співають діти і навіть цілі родини, чи то прекрасні колискові над колискою, чи весільні пісні, чи чарівні гаївки, які прекрасним відлунням відбиваються від пагорбів і гір.

І саме це мала на увазі Івета Світок, сценарист і режисер програми 50-го конкурсного огляду народних пісень «Маковицька струна», дуже влучно поєднуючи історію і сучасність, щоб створити образ ідеальної

шою перевагою буде те, що доповіді та законопроекти, які також стосуються меншин, спочатку обговорюються в Раді за активної участі представників національних меншин», – нагадав Горонь. Створення окремої Урядової ради у справах національних меншин задовольнило давню вимогу представників національних меншин, щоб ця сфера була безпосередньо і на вищому рівні пов'язана з урядом.

У зв'язку зі зміною Закону про компетенцію, уряд також схвалив зміну статусу Урядової уповноваженого, згідно з яким, посилюючи його повноваження, він набуває відповідальності за координацію розробки та реалізації державної політики та виконання завдань у сфері забезпечення прав національних меншин.

31.10.2024
Дж.: ÚSVNM

▲ Сцена з програми огляду народних пісень «Маковицька струна» в Бардієві.

і щедрої матері, яка через народну пісню дарує любов і розуміння, відданість і повагу до народної пісні і народу, який її створив, не тільки своїм дітям, а й іншим людям. Їй допомагали асистенти Марек Світок і Франтішек Кандра, музичний матеріал опрацював Віктор Гащак, обробки пісень для оркестру підготували Юліус Селчан, Мілош Веверка та Радван Шашала, а сцену оздобили – Ладислав Цупер, звук і світ-

Міського представництва Петро Симко високо оцінив «Маковицьку струну» і подякував за те, що вона визначним способом збагачує культурне життя міста. На знак подяки учасникам прийому були вручені пам'ятні медалі з емблемами міста Бардієва та «Маковицької струни». Голова ЦР СРУСР та організаційного комітету «Маковицької струни» Павло Богдан у відповідь подякував представникам міста за хороші

▲ Мирослав Козак і Патрик Піра з Вариховець – лауреати в дуо-співі.

▲ Лауреати 50 огляду «Маковицька струна» в тріо-співі – Тімеа Гернатова з Чирча, Маріка Тремкова з Левочі та Лівія Шелестакова зі Старої Любовні.

ло – Йозеф Жділя, відеопроєкції – Станіслав Кертіс, архівні зразки – Люба Кольова.

Ще в п'ятницю, 8 листопада, о 16-й годині, коли в спортивній залі «Мир» проходили перші репетиції, в Міському уряді в Бардієві відбувся урочистий прийом представників організаторів та учасників ювілейного пісенного свята. Депутат

умови для її щорічного проведення та увагу, яку їй звертають.

Субота, 9 листопада 2024 року, 15:00 год. – розпочинається перший конкурсний концерт. Оркестр народних інструментів під керівництвом популярного Юліуса Селчана виходить на сцену під бурх-

(Продовження на 2 стор.)

Уряд затвердив статут Урядової ради у справах національних меншин

Відповідно до останніх змін до Закону про компетенцію, Комітет у справах національних меншин та етнічних груп на початку вересня був перетворений на Урядову раду у справах національних меншин, але без статуту він не мав визначених повноважень. На засіданні 30.10.2024 р. Уряд, затвердивши положення про Раду, дав зелене світло створенню сильного і компетентного органу із захисту та забезпечення прав національних меншин, який буде постійно діючим, експертним, консультативно-дорадчим, координаційним та дорадчим органом при Уряді. На відміну від Комітету, кількість членів Палати національних меншин була збільшена на двох представників, а Рада також розширює представництво членів від центральних органів влади з метою охоплення всіх сфер, що стосуються повсякденного

життя національних меншин. Метою Уповноваженого у справах національних меншин Акіша Гороня є те, щоб діяльність Ради відображала економічні та регіональні інтереси національних меншин, а також їхні культурні та мовні потреби.

Раду очолює прем'єрміністр, тому Урядовий уповноважений у справах національних меншин, який буде її заступником, очікує посилення голосу меншин, а також регіонів у роботі Уряду. «У межах своєї компетенції Рада може ініціювати пропозиції щодо поліпшення стану дотримання прав представників національних меншин, але вона також має наглядову роль і оцінює дотримання міжнародних зобов'язань і загальнообов'язкового законодавства, що регулює права національних меншин. Ми можемо говорити про посилення позиції Ради, але найголовні-

«Маковицька струна» – мати з щедрими руками

(Закінчення з 1 стор.)

ливі овації. Урочисто огляд відкрив голова ЦР СРУСР

Павло Богдан, а вже на сцену виходить багаторічний популярний модератор Степан Гій,

який коротко поінформував глядачів про виникнення «Маковицької струни», її поступові досягнення і був радий вітати на сцені перших учасників пісенного огляду, які вийшли з 7 регіональних турів. В минулому співали до 40 пісень, цього року журі обрало лише 26 співаків, щоб дати можливість виступити лауреатам попередніх річників «Маковицької струни», з яких декотрі є дуже популярними, випустили свої компакт-диски і представляють нашу культуру в країні та за кордоном.

Виступи співаків оцінювало фахове журі: Віктор Гашак, голова, Варфоломій Сотак і Петро Бегені, які визначили лауреатів у сольному, дуетному та тріо співі. Модератор запрошує співаків на сцену одного за одним у супроводі оркестру народних інструментів. У трьох блоках сольного співу були представлені Ліана Гутникова з Каміонки, Кароліна Фечанинова зі Снакова, Филип Мінчич зі Снини, Емілія Югова зі Строквова, Марія Гудакова зі Словінок, Лаура Чушкова з Біловежі, Янка Магурова з Гуменного, Наталія Боровська з Кошиць, Петро Мніх з Руднян, Ніна Майкутова з Орябини і Зузана Магулакова зі Свидника. В дуо-співі виступили: Мирослав Козак і Патрик Піра з Вариховця, Наталія Юрашкова і Тамара Чехова із Сабінова, Петро Турек і Петро Лабаш з Торисок. В тріо-співі представились Юстина і Христина Ширтові, Гелена Пружинська зі Збудської Білої, Тімеа Гернатович з Чирча, Маріка Тремкова з Левочі та Лілія Шелестакова зі Старої Любовні, Наталія Кучова та Вероніка Вислоцька з Литманової та Іванна Соколякова з Каміонки. Це були співаки, які отримали золотий паспорт на регіональних конкурсах.

У четвертому та п'ятому блоках виступили лауреати попе-

редніх річників конкурсного огляду «Маковицька струна»: Моніка Сорокова, Марія Рибовичова і Христина Міхньова, Рената Кантулякова, Блажена Шутякова і Славка Феркова, Стефані Ковачова, Моніка, Ніколас і Юлія Корманикові, Сабіна Гошкова, Анна Порацова і її дочка Анічка, тріо Світкових – Івета, Мартина та Івана, Миколай Демочко і Петро Лабаш, Марія Каньова, Анна Дерев'яникова-старша, Анна Дерев'яникова-молодша, Микола Петрашовський з дочкою Наталією Падовою та популярний Стефан Штець.

Всі лауреати отримали бурхливі оплески. Програму збагатив фольклорний ансамбль «Ялинка» з Вільшавиці з пастушими піснями, а також відеопроєкція колишніх лауреатів Марії Ванічкової, Анни Київської, Івана Чижмаря та Беати Бегені з далекої Америки. У програмі не забули і про тих, кого вже немає з нами, і хто також промовляв з архівних кадрів за допомогою відеопроєкції: Вікентій Федор зі своєю скрипкою як перша скрипка фольклорного ансамблю «Шаришан», який багато років акомпанував співакам на пісенному огляді. Колишні учасники цього колективу Ладислав Кішеляк, Йозеф Грушовський, Марош Гафич, Петер Кушнір, Маріян Сірка, Ярослав Ноград і нещодавній ювіляр Любомир Шимчик своїм виступом вшанували не лише колишніх примапів, але й усіх організаторів, виконавців та глядачів «Маковицької струни». Їхній фінальний виступ ще довго буде резонувати в серцях вдячних глядачів. Насамкінець, прозвучали слова до учасників «Маковицької струни» з відеозапису нині вже покійного Андрія Каршка з надією, що «Маковицька струна» доживе до свого 100-річного ювілею.

Вечірній концерт, на якому були присутні почесні гості, пройшов у більш урочистій атмосфері з врученням дипломів, подяк і призів виконавцям, а також оголошенням лауреатів 50-го огляду народних пісень «Маковицька струна», якими стали Тімеа Гернатович, Маріка

Тремкова, Лівія Шелестакова в тріо-співі, Мирослав Козак і Патрик Піра в дуетному співі та Янка Магурова в сольному співі, які поруч з дипломами були нагороджені і матеріальними призами. Крім того, журі також присудило 9 інших призів за відмінний вибір пісень, автентичність, багаторічну участь у «Маковицькій струні», а також було нагороджено і наймолодшого учасника огляду.

У неділю, 10 листопада, відбувся третій концерт «Маковицької струни» у переповненому залі Театру ім. Йонаша Заборського у Пряшеві в присутності мера міста Пряшева Франтішка Ольги та Надзвичайного і Повноваженого Посла України в Словацькій Республіці Мирослава Кастрана.

Цей концерт традиційно має великий успіх у глядачів практично з усієї східної Словаччини. Якби була можливість, концерт неодмінно відбувся б з аншлагом у кілька разів. Шкода тільки, що ця важлива культурна подія для всієї країни досі з невідомих причин ігнорується більшістю засобів масової інформації.

Завершимо нашу коротку оцінку та інформацію словами мера міста Бардієва, Бориса Ганушака, які він написав у своєму листі-подяці: «З великим задоволенням можу констатувати, що одна з найважливіших культурно-суспільних подій міста, в організації якої місто Бардієв бере участь протягом багатьох років, в ці дні святкує 50 років свого існування. Дякую організаторам «Маковицької струни», виконавцям, музикантам і всім тим, хто протягом 50 років дбав про її розквіт і прогрес, за зусилля, самопожертву, за популяризацію міста і регіону далеко за його межами. Водночас висловлюю переконання, що 50-річний ювілейний рік знаменує собою початок нового етапу розвитку «Маковицької струни», який подарує глядачам і виконавцям незабутні враження, духовне наповнення і радість творення».

Петро БЕГЕНІ.
Фото автора.

▲ Тріо Світкових – Івета, Мартина та Івана.

▲ Орябинське жіноче тріо – Марія Каньова, Анна Дерев'яникова-старша, Анна Дерев'яникова-молодша.

▲ Дует Микола Петрашовський і дочка Наталія Падова.

(Продовження. Початок в № 22/2024)

Забігаючи вперед, скажемо, що майже всі виступаючі на першому фестивалі в Бардієві залишилися йому вірними до наших днів. Учениця початкової школи в Орябині Анна Дерев'яник (якій журі присудило перше місце в першій категорії) згодом стала лауреатом «Маковицької струни». Марія Гост та Марія Пітух з Курова (що здобули перше місце в третій категорії) довгими роками співпрацювали з колективом «Курівчанин». Марія Бартко і Марія Каня з Орябини стали лауреатами пісенного свята «Маковицька струна».

Популяризація фестивалю посередництвом Української студії Словацького радіомовлення у Пряшеві спричинилася до того, що на наступний огляд бардієвського фестивалю зголосилося вже кілька сотень кандидатів. Бажаючих виступити було заздалегідь покликано до Пряшева, де вимогли журі (у складі Юрій Костюк, Степан Микита та Беатана Ганат) вибрало з-поміж них 89 найкращих співаків і співачок. Другий фестиваль (вже під

«МАКОВИЦЬКА СТРУНА» – НЕПОВТОРНЕ СВЯТО НАРОДНОЇ ПІСНІ РУСИНІВ-УКРАЇНЦІВ СЛОВАЧЧИНИ

назвою «Маковицька струна», автором якої був композитор та диригент Володимир Любимов) відбувся 13-14 грудня 1974 р. в новозбудованому клубі взуттєвого заводу «Яс», розрахованому на 500 місць. Учасники на цей раз змагалися у чотирьох категоріях: діти (6-12 р.), молодша шкільна молодь (13-15), старша молодь (16-18) і дорослі (над 19). В кожній категорії були оцінені три місця: соло, дуо та тріо. Публіці та журі найбільше сподобались сольні пісні Божени Гуняй з Тополи, Івана Чижмаря зі Свидника, дует Марії Пітух та Марії Гост з Курова та тріо дівчат з Крайньої Поляни. Поза конкурсом з великим успіхом виступили жінки з Нижнього Тваріжця та Тихого Потіка.

У третьому фестивалі «Маковицької струни» в Бардієві (12-13 грудня 1975 р.) брало участь вже 110 співаків і співачок. 500

місць в заводському клубі «Яс» виявилось замало й організаторам одну і ту саму програму довелось повторити двічі. Обидва концерти були випродані до останнього місця. Так воно було і в наступні роки. В першій категорії перше місце і на цей раз завоювала учениця ОШ з Орябини Анна Дерев'яник. В четвертій найуспішнішими була Марія Горват з Кленової та старші жінки з Лютини. Оглядач журналу «Дружно вперед» підкреслив: «Цьогорічна «Маковицька струна» вивела на сцену кілька нових і своєрідних співацьких талантів. Їх спів глядачі сприймали з надзвичайною теплотою і захопленням... Та порадувала «Маковицька струна» глядачів не тільки хорошими голосами, але й підбором нових маловідомих народних пісень» (1976, ч. 1).

Інтерес до «Маковицької струни» зростав з кожним роком не

лише серед публіки, але, перш за все, серед співаків. Співати на такому престижному фестивалі вважалося великою честю. На конкурс «Маковицької струни» зголошувалося набагато більше зацікавлених, ніж можна було прийняти. Щоб не відрадити співаків від участі в роботі народної художньої самодіяльності, організатори вирішили в середині 70-х років влаштувати т. зв. окружні змагання «Маковицької струни». Вони спочатку проходили лише у Пряшеві, згодом в усіх інших окружних містах: Кошицях, Бардієві, Меджилабірцях, Старій Любовні, Гуменному та Свиднику. На центральний фестиваль «Маковицької струни» до Бардієва потрапляли лише переможці окружних змагань. Інтерес до фестивалю зростав не лише з боку жителів Бардієва та його околиці, але й з цілої Пряшівщини. Кульмінацією «Маковицької

струни» в Бардієві можна вважати 10-й фестиваль, який, на відміну від попередніх, тривав три дні – від 2 до 4 грудня 1982 року. «Зірками» фестивалю стало тріо співаків з Гуменного – Іван Мигалич, Микола Горняк та Микола Петрашовський, яких преса назвала «золотими соловейками». Не менш успішно виступило і тріо жінок із с. Київ на Старолубовнянщині у складі Ганна Мацура, Зузана Ангелович та Зузана Хованець. 72-річний Петро Гошак зачарував публіку ліричною піснею «А я добрий газда», до якої, на вимогу глядачів, почав додавати дальші пісні, не передбачені програмою. На ювілейній «Маковицькій струні» майстерно виступили і майбутні лауреати цього фестивалю – Марія Київська, Беата Бегені та Анна Шутяк.

Інтерпретаторів вперше супроводжував професійний Оркестр народних інструментів «OJUN» Словацького радіо в Братиславі під керівництвом Мирослава Дудіка та Штефана Молоти.

Дж.: «Маковицька струна»,
Пряшів, 2002 р.

(Далі буде.)

Співом вони радують себе та інших

Янка Магурова (на фото) – 17-річна студентка 3-го класу Гімназії в Гуменному. Під час своєї

другої участі в огляді «Маковицька струна» вона стала лауреаткою у категорії соло.

Вітаємо з успіхом! Як ви його сприймаєте?

– Я сприймаю його з покірною радістю і з вдячністю.

З вдячністю? Кому найбільше дякуєте?

– Двом людям я дякую. Богу і дідушеві Николайові.

Як довго Ви співаєте?

– Напевно, таких років десять.

Хто вам підбирає пісні?

– Я сама.

На основі чого?

– Пісня має зачепити мене за серце, а ситуація, про яку співається в ній, має відповідати тому, що я переживаю в даний момент.

Ви перемогли з піснею «Болить ня головка». Ви хіба не щасливо закохана?

– (З посмішкою знизує плечима.) Пісню маю від пані Марії Чокинової з Ублі.

Як ви цінуєте успіх на «Маковицькій струні 2024»?

– Я дуже ціную, це одне з моїх дотеперішніх найбільших досягнень.

Чи хочете займатися співом, музикою в майбутньому?

– Я хотіла б робити людей ца-

сливими і допомагати їм. Якщо це має бути через пісню, то так.

* * *

У категорії дуетів перемогли Мирослав Козак і Патрик Піра з села Варихівці Стropківського округу, а в категорії тріо – Лівія Шелестакова Гайдошова зі Старої Любовні, Марія Тремкова з Левочі і Тімеа

Гернатова з Чирча (на фото зліва). Лівія вже працює і прийшла на огляд в «благословенному стані», дві дальші дівчата – ще студентки. «Спільним голосом» для «НЖ» сказали:

– У такому складі ми виступаємо другий рік, але співаємо з дитинства. Кілька разів скоріше кожна з нас окремо виступала на «Маковицькій струні». Тільки зараз нам вдалося перемогти. Наша пісня «На високій горі» походить з Шариського Ястраб'я. Оскільки ми тріо і переконані, що такий склад повинен співати пісні розлогі, задумливі, тож ми шукаємо такі і вибираємо їх. Коли пісня в оригінальній версії коротша, ми здібні написати нові строфи, як це було у випадку з піснею-переможцем. Звичайно, ми радіємо успіху. На цьому огляді панує дуже гарна атмосфера. Суперподія вже стала нашою.

* * *

Віктор Гащак (на фото), багаторічний музичний редактор радіо, сам співак і музикант, «навколо» огляду «Маковицька струна» працює вже близько 30 років. Його завданням є підготовка музичного матеріалу, означає це, що він дуже близько до співаків.

Що вас найбільше бавить на цій роботі, на співпраці із співаками?

– То, що люди взагалі не забувають свої звичаї, пісні і передають їх молодшим поколінням.

А як ситуація розвивається, вона стає кращою?

– Важко сказати, чи стає кра-

щою, але головне тішить, що останніми роками приходить на змагання все більше молодих учасників, зокрема дітей у віці від вісім років. Вони захоплено співають наші народні пісні. Надіюсь, що так буде і в дальших роках.

Яка для вас головна фахова проблема у підготовці музичного матеріалу?

– Найважче те, що для обробки пісень треба передати матеріал, в якому мають бути конкретні тональності. А стається так, що на регіональному колі інтерпрет співає в одній тональності, а на фінальному огляді – вже в іншій, треба це переписувати. Забирає багато часу і це вимагає швидкого реагування. Але в кінцевому результаті потім вийде все на належному рівні.

Розмову вів Йосиф ЮРЧИШИН.

Фото: Автор.

Рудольф Шустер подарував книги крайовій бібліотеці

Книжковий фонд Крайової бібліотеки ім. П. О. Гвездослава в Пряшеві, заснованої Пряшівським самоврядним краєм (ПСК), нещодавно поповнився виданнями Рудольфа Шустера, президента Словацької Республіки у 1999-2004 роках. Серед подарованих бібліотеці книжок, знаходяться також видання інших авторів про цього словацького політика, драматурга, сценариста і мандрівника. Загалом Рудольф Шустер подарував крайовій бібліотеці п'ятнадцять літературних творів, кожен з яких підписаний автором. Це сталося під час його особистого візиту до ПСК в середу, 6 листопада.

Серед подарованих книг є, зокрема, експедиції Шустера з Бразилії, його подорожні нотатки про життя білих ведмедів з Національного парку Канади, а також кілька книг про його подорожі в пошуках італійського мистецтва, що документують різні місця в Словаччині.

Інші назви – це книги, які пов'язані з особистістю Рудольфа Шустера, чи то в сфері його політичної діяльності, чи то в його насиченому особистому та професійному житті. Наприклад, читачі бібліотеки можуть з нетерпінням чекати на публікацію про першу Президентську бібліотеку в Словаччині,

яку Р. Шустер заснував у Кошицях. Їм також сподобається незавершений рукопис про його життєву долю, написаний Любошем Юриком, а також книга Мілана Стана, яка документує його автентичні слогади, історію його дитинства, навчання та перебування на державній службі.

Рудольф Шустер подарував книги Пряшівському самоврядному краю, щоб представити свою творчість, яка не є широко доступною в книгарнях, а отже, і для широкої публіки. Пряшівський край був його третьою зупинкою в словацьких регіонах, яку він вшанував своїм візитом цими днями. Загалом він має намір подарувати до 120 книг крайовим бібліотекам у всіх словацьких краях.

Колишній президент вже тривалий час займається творчою літературною діяльністю. Він написав понад 50 книг, десятки радіоп'єс і постановок, а також сценаріїв для документальних і публіцистичних фільмів. Лауреат кількох літературних премій. У свої 90 років продовжує активно займатися літературою. Наразі він готує до друку, серед іншого, книгу про залаштунки державної служби «Протокол без протоколу».

ПСК.

Найкращі знімки Пряшівського краю

У 2024 році фотоконкурс «Іди і фотографуй» (Chod' a fot') на найкращі знімки Пряшівського краю вступив у свій 12-й рік. Переможців

у дев'яти категоріях визначило експертне журі з міжнародним представництвом. Знімки-переможці стануть частиною пересувної виставки. Дванадцятий рік проведення кон-

курсу перевершив попередні роки, отримавши 1 060 заявок від 245 фотографів. Поруч з фотографами зі Словаччини були представлені також поляки та чехи.

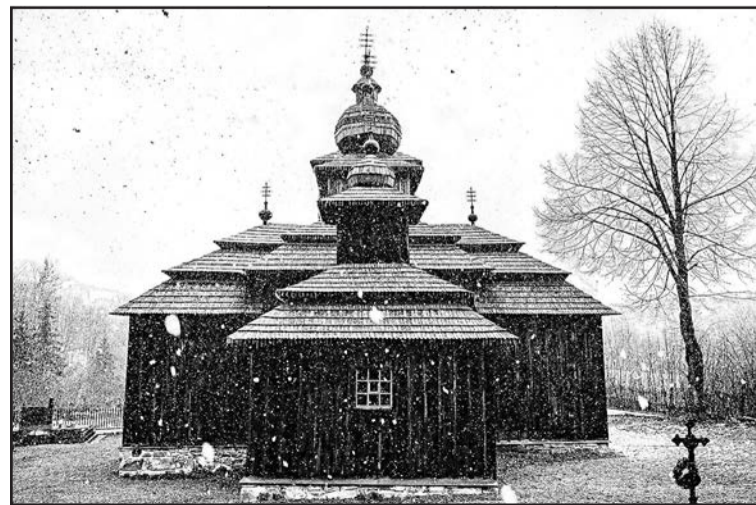
Міжнародне журі присудило перші три місця в кожній з дев'яти конкурсних категорій. Крім того, були вручені спеціальні нагороди та відзнаки.

Найбільше фотографій було подано в категорії «Пейзажна фотографія», загалом майже триста робіт. Звісно, одним з улюблених місць фотографів були Високі Татри, і саме звідти походить знімок-переможець у категорії «Природа – пейзажна фотографія» Матея Новотного під назвою «Фіолетові Татри». Спеціальна категорія цього року була присвячена Полонинам, приз отримав Ян Маріан Маргулик за фотографію «По сходах світла».

Гран-прі отримав знімок Антона Грічана під назвою «Людина в капелюсі». «Я займаюся художньою фотографією з 1975 року. На цій фотографії зображений Томаш з Кросна, пристрасний мандрівник і фотограф, який прийшов на ви-

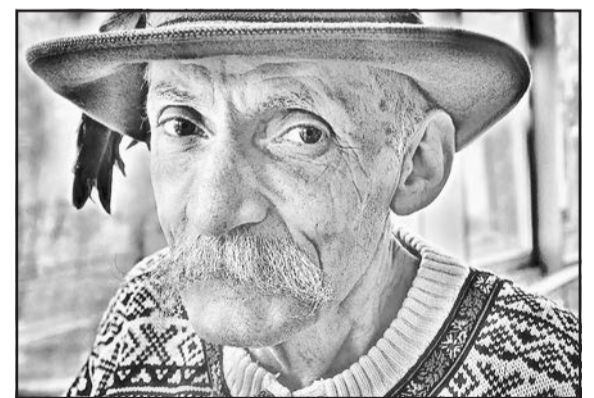
ставку художніх робіт у Свиднику», – розповів автор фотографії Антон Грічан, який отримав нагороду.

Спеціальний гість журі, музикант Петер Цморик, також обрав свій фаворит – ним став зимовий знімок дерев'яного храму св. Параскеви в Музеї під відкритим небом Музею української культури у Свиднику Давида Палічки. «Історія, природа, поборність, доброта людей і, можливо, найбільш культурний регіон.

Місяця, звідки походять мої улюблені митці – музиканти, художники, фотографи. Ця фотографія викликає у мене сукупність усіх цих думок. Для мене це Пряшівський край», – представив свій вибір Петер Цморик.

Приз організатора конкурсу КОСР Північний Схід Словаччини отримає Роберт

Куцак за фотографію під назвою «Слідами мисливця». Найкрасивіший знімок також обирає громадськість шляхом онлайн-голосування, яке проходить з 8 по 25 листопада 2024 року.

Окремо було оцінено дальші знімки, які отримають Почесну відзнаку.

Ці фотографії та фотографії-переможці складуть пересувну виставку «Іди і фотографуй», яка представить красу Пряшівського краю широкому загалу. Всього буде надруковано 60 фотографій у великих форматах. Відкриття відбудеться 13 грудня 2024 року в приміщенні Музею Соливар в Пряшеві. Під час церемонії відкриття також відбудеться церемонія нагородження переможців.

Барбора ЧЕХОВА.

▲ Майкл Стренк.

10.11.1919 р. народився в Орябині Старолубовнянського округу герої Американо-японської війни Михайло (Майкл) Стренк. Помер внаслідок поранень 1.3.1945 р. у війні з японцями і похований на Арлінгтонському національному цвинтарі у Вашингтоні, де поховані найвизначніші американці. Читачам нашої газети добре відоме це ім'я. Про нього ми друкували ряд статей, в тому числі, як жителі Орябини вшановують пам'ять славного уродженця села. Про нього учні Орябинської основної школи довідуються на уроках історії, в позакласній діяльності, в гуртках за інтересом.

Ім'я Михайла Стренка помічають і окремі українські видання. З нагоди 105-річчя з дня народження американського героя про нього пише Микола Сатпаєв у виданні «Український інтерес». Ред.

Майкл Стренк. Кожного року на початку травня світ відзначає перемогу над нацизмом. У свідомості багатьох людей Друга світова асоціюється саме з війною на європейських теренах. Насправді війна була світовою саме тому, що вона охопила всі континенти, за винятком

Поки союзники бились з країнами Осі на європейських теренах, Сполучені Штати Америки воювали з Японською імперією на Тихоокеанському театрі воєнних дій. І ці бої були не менш жорстокими та кровопролитними – мова йшла про саме існування Японії. Одним з епізодів цієї війни стала битва за Іодзіму.

Іодзіма (Іото) – крихітний острівець групи островів Огасавара в Тихому океані. Його довжина з північного сходу на південний схід – 8 кілометрів, а ширина – 4 кілометри на півночі і близько 800 метрів на півдні. Але цей острів мав виняткове стратегічне значення для обох супротивників. Іодзіма давала можливість постачати припасами фронт у Південно-Східній Азії та перехоплювати

ську США кількість убитих і поранених становила близько 28 тисяч вояків. Битва за Іодзіму була єдиною наземною операцією японських сил, у якій втрати армії США перевищили втрати Японії.

23 лютого 1945 року над островом Іодзіма замайорів американський прапор. Цього дня вдалося взяти стратегічну висоту острова – гору Сурібаті. Доля острова була вирішена. Саме тоді п'ять піхотинців та один моряк підняли американський прапор. Ця історична подія була увічнена військовим кореспондентом агентства «Associated Press» Джо Розенталем. Фото, що стало культовим, за своїм значенням для Сполучених Штатів рівноцінне підняттю прапора над Райхстагом для СРСР.

▲ Американський прапор над Іодзімою. Фото: Джо Розенталь, «Асоцієтід Пресс», 23 лютого 1945 р.

Американський герой з Орябини Михайло (Майкл) Стренк підняв прапор на Іодзімі

американські бомбардувальники на шляху до Японії.

Для американців острів мав стати авіабазою, яка б давала змогу направляти бомбардувальники вглиб Японії з повним бомбовим навантаженням та у супроводі винищувачів. Захоплення цього острова припинило б японські нальоти на Маріанські острови, знищило японські радары і, відповідно, систему попереджень Токіо про наближення В-29. Тому битва за острів була неминучою.

Бой розпочалися 16 лютого 1945 року, а закінчилися 26 березня. Майже весь япон-

▲ Сержант Майкл Стренк. Фото: AP.

кинули на Тихоокеанський театр бойових дій. Стренк бився з японцями на Соломонових островах та острові Бугенвіль. 1945-го доля закинула його на Іодзіму. Повернувшись до Пенсильванії Майклу не судилося – через кілька днів після встановлення прапора Стренк загинув від так званого «дружного вогню» – тобто потрапив під обстріл своїх же військ.

Щодо самого фото, то історія мала продовження. Знімок пе-

всі газети Сполучених Штатів. Ефект виявився несподіваним: в країні, яка смертельно втомилась від війни, фото викликало справжнісінький сплеск патріотизму та ентузіазму. Захоплені мужністю і героїзмом своїх солдат, американці почали масово скуповувати військові облігації. Військово-промисловий комплекс країни за кілька днів отримав 26 мільйонів доларів.

Але історія мала й неприємний присмак – Джо Розенталь звинуватили у постановці сюжету. Буцімто фотографія була не справжньою фіксацією підняття прапора, а постановкою. Насправді ж події розвивалися наступним чином. Дійсно, Розенталь зняв підняття друго-

▲ Меморіал Корпусу морської піхоти на Арлінгтонському цвинтарі у Вашингтоні.

Щоправда, на відміну від постановочних фото, зроблених кореспондентом ТАСС Євгеном Халдеєм, світлина з Іодзіми була документальною. Об'єктив камери Розенталя схопив історичний момент. За своє фото Джо Розенталь удостоївся Пулітцерівської премії – вищої журналістської нагороди США. Воно підняло хвилю патріотизму і вселило віру у наближення перемоги.

Але для українців цікавим буде факт, що на фото серед солдатів, що підіймають прапор, є наш земляк. Його прізвище – Майкл Стренк. Він народився 10 листопада 1919 року в селі Орябина на Пряпівщині. Батьки майбутнього героя були лемками. У серпні 1922 року родина емігрувала до Сполучених Штатів і оселилася в Пенсильванії. Відтоді Михайло став Майклом.

У жовтні 1939 року Майкл вступив до Корпусу морської піхоти Сполучених Штатів Америки. У квітні 1942 його підрозділ пере-

редав цілий спектр емоцій – звитягу, жертвність, патріотизм і силу духу американських солдат. Менш, ніж через добу, фотографію опублікували майже

го прапору – перший солдати встановили на цьому місці на кілька годин раніше. Але й постановочним фото не було.

Справа в тому, що армійське керівництво вирішило замінити перший стяг, що провисів лише дві години, на інший – більший, який було б видно зі всіх кутків острова. Саме цей момент і сфотографував Розенталь. Тобто фото не було постановочним, спеціально ніхто не позував. Джо Розенталь просто потрапив зі своєю камерою в потрібне місце у потрібний момент.

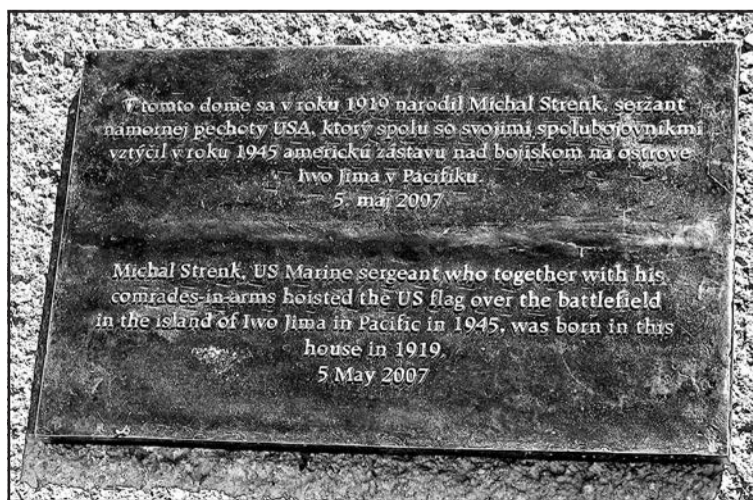
Варто додати, що війну пережили лише троє з шести героїв фотографії Розенталя: Рене Гегнон, Гарольд Шульц та Ара Гейз. А момент підняття прапора увічнили у скульптурній композиції Меморіалу корпусу морської піхоти США в Арлінгтоні.

Двоє ж останніх захисників острова капітулювали лише 6 січня 1949 року, через 4 роки після завершення операції та закінчення Другої світової війни.

Микола Сатпаєв. «Український інтерес», 10.11.2024 р.

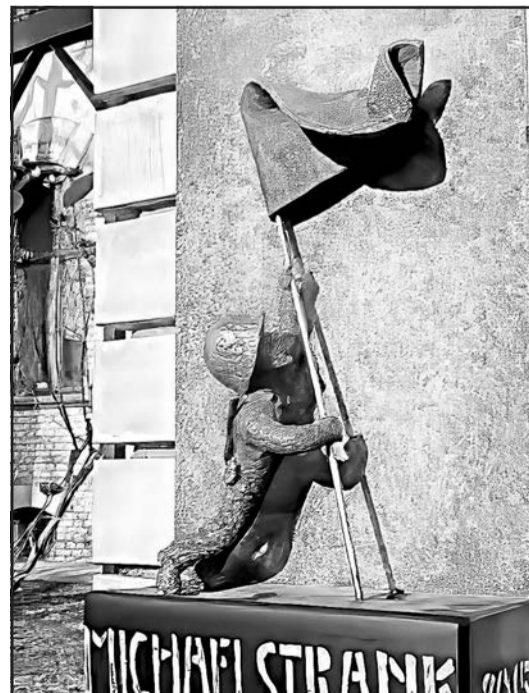
▲ Рідний дім Майкла Стренка в Орябині.

▲ Меморіальна дошка на рідному домі в Орябині говорить, що в ньому народився Майкл Стренк.

хіба Антарктиди. І закінчилась вона у вересні 1945-го.

ський 21-тисячний контингент загинув. У 100-тисячному вій-

▲ Пам'ятний знак на честь Майкла Стренка в Ужгороді. Закарпатці шанують сержанта як свого земляка

